

การประเมินผลการดำเนินงานโครงการตลาดอาหารปลอดภัย โรงพยาบาลสนามชัยเขต
จังหวัดฉะเชิงเทรา

Evaluation of the safe food market project Sanamchaikhet Hospital
Chachoengsao.

เล็ก แซ่เฮ้ง

Lek Saheng

Tel ; 0 8632 4540 8 ; E-mail ; cheum304@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ประเมินผลและค้นหาปัจจัยในการปรับปรุงการดำเนินงานโครงการตลาดอาหารปลอดภัย โรงพยาบาลสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้รูปแบบการประเมินผลของ สเตก (Stake's Evaluation Model) ร่วมกับรูปแบบการประเมินผลแบบชิปโมเดล ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ใช้กลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มแบบมีจุดมุ่งหมาย 3 กลุ่ม คือ 1) คณะทำงานตลาดอาหารปลอดภัย 2) ผู้ค้าในตลาดอาหารปลอดภัย 3) ผู้บริโภคในตลาดอาหารปลอดภัย รวบรวมข้อมูลด้วย แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยวิธีการวิเคราะห์ทางสถิติ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าภาพรวมทั้ง 4 ด้านของโครงการ ได้แก่ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงดังนี้ 1) ขึ้นทะเบียนผู้ค้าเป็นกลุ่ม 2) เพิ่มสินค้าให้หลากหลาย 3) ปรับปรุงทบทวนข้อตกลงของตลาดให้ผู้ค้าเข้าใจ 4) เพิ่มวันเปิดตลาดอีก 1 วัน 5) เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ตลาด 6) กระบวนการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าไม่เป็นไปตามแผนงาน 7) ออกใบรับรองผลการตรวจคุณภาพสินค้า

คำสำคัญ การประเมินผล อาหารปลอดภัย ตลาด

Abstract

This research aims to evaluation and find factors to improve the project operation safe food market Sanamchaikhet Hospital Chachoengsao. By using evaluation from of Stufflebeam. Using sample from three randomly selected groups 1) Safety food market working group 2) Traders in the food safety market 3) Consumers in the food safety market. Collecting data with discussion group, focus group. Quantitative data analysis by statistical analysis method and analyze qualitative data content analysis.

The research found. The sample group has the opinion that the 4 aspects of the project are Context, input factors, processes and results Is appropriate at a relatively high level. With suggestions to improve as follows 1) Register traders in groups 2) Add products to a variety 3) Improve the market agreement for traders to understand 4) More day to open the market 5) Increase marketing channels 6) The process of checking the quality of the product is not as planned 7) Issue a certificate of product quality inspection.

บทนำ

ประเทศไทยมีความสมบูรณ์ด้วยพืชพรรณธัญญาหาร มีศักยภาพในด้านการเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร อีกทั้งศักยภาพการผลิตและแปรรูปอาหารอย่างหลากหลาย เมื่อมีผลผลิตทางการเกษตรหรืออาหารแปรรูปออกมาจำหน่าย จึงมีความจำเป็นต้องมีแหล่งที่จำหน่ายสินค้า ซึ่งนั่นก็คือ ตลาด ตลาดจึงเป็นแหล่งที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชน เกษตรกร หรือผู้แปรรูปอาหารและสินค้า ได้ดำเนินกิจกรรมการแลกเปลี่ยน ซื้อขายสินค้าตามความถนัด เกิดการหมุนเวียนเศรษฐกิจภายในชุมชน และยิ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในระดับชุมชน “ตลาดอาหารปลอดภัย” เป็นสถานที่ที่มีการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้า ผลผลิตทางการเกษตร และอาหารที่ปลอดภัย เป็นการสร้างความคุณค่าของตลาด เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อถือ ไว้วางใจ และมีความมั่นใจในการบริโภคสินค้าว่ามีความปลอดภัยต่อสุขภาพ ปลอดภัยต่อผู้ผลิต สังคมและสิ่งแวดล้อม

การจัดการให้มีตลาดอาหารปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญ เริ่มจากการผลักดันให้เกิดฐานการผลิต จนถึงผู้บริโภค การได้มาซึ่งอาหารปลอดภัยนั้นจำเป็นต้องอาศัยจิตสำนึกที่ดี สถานการณ์ภาวะสุขภาพของคนไทยในปี พ.ศ.2542 ถึง พ.ศ. 2559 พบว่าสาเหตุการเสียชีวิตอันดับหนึ่งได้แก่ มะเร็ง อัตราตายจากมะเร็งเพิ่มขึ้นเท่าตัวในทุก 10 ปี (Strategy and Planning Division, 2017) สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ตกค้างอยู่ในอาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็งและปัญหาทางสุขภาพต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่การเสียชีวิตได้ (BIOTHAI, 2554; Bumrungrad National HOSPITAL, 2009) ผลการตรวจสอบสารเคมีกำจัดศัตรูพืชตกค้างในผักและผลไม้ ปี 2559 พบว่า จำนวนตัวอย่างที่ตรวจพบสารเคมีตกค้างเกินมาตรฐานร้อยละ 56 และตรวจพบสารกำจัดศัตรูพืชยกเล็กการใช้ร้อยละ 18.4 (Thai-PAN, 2016) ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจุบันสถานการณ์ความไม่ปลอดภัยในอาหารมีความรุนแรง เพื่อการสนับสนุนให้คนไทยมีสุขภาพดี การสร้างพฤติกรรมและค่านิยมในการบริโภคอาหารที่มีคุณภาพสามารถเข้าถึงอาหารปลอดภัย ตลอดจนมีความรู้และเท่าทันที่จะเลือกผลิต จำหน่าย และบริโภค การสร้างทางเลือกให้มีแหล่งจำหน่ายอาหารปลอดภัยเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยการขับเคลื่อนให้เกิด “ตลาดอาหารปลอดภัย”

“ตลาดอาหารปลอดภัยโรงพยาบาลสนามชัยเขต” เกิดจากนโยบายของผู้บริหารโรงพยาบาล เห็นความสำคัญเรื่องอาหารปลอดภัย แต่ไม่มีตลาดจำหน่ายสินค้าอาหารปลอดภัย เกษตรกรในพื้นที่ไม่มีช่องทางที่จำหน่ายเฉพาะ และอีกประการหนึ่งในพื้นที่มี “หมู่บ้านเกษตรอินทรีย์บ้านยางแดง” เป็นหมู่บ้านที่ได้รับการรับรองจากกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านยางแดงก็ต้องการให้เกิดเกษตรปลอดภัยในอำเภอสนามชัยเขตเพิ่มมากขึ้น จึงเกิดการขับเคลื่อนตลาดอาหารปลอดภัยโรงพยาบาลสนามชัยเขต ดำเนินการเปิดตลาดครั้งแรกเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2560 จากการทำงานของตลาดที่ผ่านมาช่วงระยะเวลา 1 ปี ที่ผ่านมามีทั้งปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงาน ดังนั้นการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ทำให้มีฐานข้อมูลสำหรับผู้บริหารเพื่อใช้ในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาโครงการที่เหมาะสม สอดคล้อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินผล และค้นหาปัจจัยในการปรับปรุงการดำเนินงานโครงการตลาดอาหารปลอดภัย โรงพยาบาลสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

กรอบแนวความคิดการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แนวคิดประเมินโครงการ 2 มิติ

1. มิติในแนวตั้งใช้รูปแบบการประเมินผล CIPP Model (Stufflebeam, 1971) ร่วมกับการประเมินในรูปแบบของสเตก (Stake's Evaluation Model) (Stake, 1996) ประเมินโครงการ 4 ด้าน ได้แก่ 1) บริบท 2) ปัจจัยนำเข้า 3) กระบวนการ และ 4) ผลผลิต

2. มิติในแนวนอน ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นเครื่องมือในการประเมินผลโครงการเพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงโครงการให้มีผลสัมฤทธิ์ตรงตามวัตถุประสงค์ หรือความคาดหวังที่ตั้งไว้ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการประเมิน ดังนี้ ซักถามบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง และกลุ่มเป้าหมายของโครงการ, การกำหนดขอบเขตของโครงการ, ทบทวนกิจกรรมทั้งหมดของโครงการ, การค้นหาจุดมุ่งหมาย และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการ, รวบรวมประเด็นปัญหาที่จะประเมิน, กำหนดข้อมูลที่จำเป็นตามประเด็นปัญหา, เลือกเครื่องมือ และการสังเกตสิ่งนำเข้ากระบวนการปฏิบัติ และผลผลิตของโครงการ, การรายงานชี้ประเด็นปัญหา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ศึกษาทั้งเชิงปริมาณและ ข้อมูลเชิงคุณภาพ

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ตลาดอาหารปลอดภัยโรงพยาบาลสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

เก็บข้อมูลระหว่างเดือน ตุลาคม – ธันวาคม 2561

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ คณะทำงาน ผู้ค้า และผู้บริโภค ในโครงการตลาดอาหารปลอดภัย โรงพยาบาลสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2561

กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 3 กลุ่ม โดยมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) กลุ่มตัวอย่างสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นผู้ที่มาใช้บริการในโครงการ ฯ 400 คน คำนวณขนาดตัวอย่างในสัดส่วน 35 % ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 140 คน

2) กลุ่มตัวอย่างสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คณะทำงาน ประกอบด้วย แกนนำเกษตรอินทรีย์หมู่บ้านยางแดง เกษตรกร และนักโภชนาการ รวม 3 คน กลุ่มที่ 2 ผู้ค้าที่ลงทะเบียนตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ และดำเนินกิจการอย่างต่อเนื่อง รวม 3 คน กลุ่มที่ 3 ผู้บริโภคเป็นผู้ที่ใช้บริการในตลาดอย่างน้อย 3 ครั้งต่อเดือน รวม 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเมินผลการดำเนินงาน และแนวทางการส่งเสริมตลาดอาหารปลอดภัย

1. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้บริการในโครงการตลาดอาหารปลอดภัย ประกอบด้วย 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 แบบสอบถามปลายปิด ถามเกี่ยวกับการประเมินความคิดเห็น 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การประเมินบริบท 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า 3) การประเมินกระบวนการ และ 4) การ

ประเมินผลผลิต จำนวน 15 ข้อ คำตอบเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับตามระดับความคิดเห็นได้แก่มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ระดับเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด 1.50-2.49 คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ตอนที่ 3 ข้อคำถามปลายเปิดถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวข้องข้อเสนอแนะที่มีต่อโครงการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แนวทางการสนทนากลุ่ม ข้อคำถามกึ่งโครงสร้างถามเกี่ยวกับความคาดหวัง และสิ่งที่เกิดขึ้นจริง จากผลการดำเนินงานตามโครงการ ฯ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม ตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 ดำเนินการเก็บข้อมูลโดย กลุ่มตัวอย่างได้รับการประสานจากผู้วิจัย เก็บข้อมูลผู้เกี่ยวข้องและตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพรรณนา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มิติในแนวตั้งผู้วิจัยแบ่งการประเมินโครงการ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ และมีมิติในแนวนอนประเด็นสิ่งที่คาดหวัง สิ่งที่เกิดขึ้นจริง ตลอดจนนำเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ปัญหา อุปสรรคจากการดำเนินโครงการ และแนวทางการปรับปรุงโครงการ

จริยธรรมการวิจัย/การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมศึกษาการศึกษาวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา เลขที่ PH_CCO_REC 010/2561” และขออนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลสนามชัยเขต ผู้วิจัยอธิบายกลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการวิจัย กลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมการวิจัย และมีสิทธิในการปฏิเสธหรือถอนตัวจากการวิจัยโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ รวมทั้งการนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 90.70 ส่วนมากอายุระหว่าง 30–39 ปี ร้อยละ 35.00 ส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 53.60 ส่วนใหญ่มีพื้นที่อาศัยอยู่ในตำบลคูยายหมี่ ร้อยละ 61.40 ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล ร้อยละ 70.00 และส่วนใหญ่มาใช้บริการ 4 ครั้ง/เดือน ร้อยละ 63.60

การประเมินผลโครงการตลาดอาหารปลอดภัยโรงพยาบาลสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

1. ความคิดเห็นของคณะทำงาน ผู้ค้า และผู้บริโภค

1.1 ด้านบริบท กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในภาพรวมว่าโครงการ ฯ มีความเหมาะสมในระดับมาก (Mean = 3.96, SD = 0.74) ในรายข้อเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด คือวัตถุประสงค์ของโครงการ ฯ มีความชัดเจน (Mean = 4.11, SD = 0.78) วัตถุประสงค์ของโครงการ ฯ มีความสอดคล้องกับปัญหาสุขภาพของพื้นที่ (Mean = 3.90, SD = 0.69) รองลงมาคือวัตถุประสงค์ของโครงการ ฯ มีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน/ชุมชน (Mean = 3.87, SD = 0.74)

2) ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในภาพรวมว่าโครงการ ฯ มีความเหมาะสมในระดับมาก (Mean = 3.56, SD = 0.79) ในรายข้อเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด คือ การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ ฯ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยได้ตามมาตรฐาน (Mean = 4.11, SD = 0.78) รองลงมาคือ ที่ตั้งของตลาดมีความเหมาะสม (Mean = 3.68, SD = 0.81) และมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง คือ โครงการ ฯ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ (Mean = 3.44, SD = 0.83) จำนวนร้านค้าและประเภทของสินค้ามีความเหมาะสมเพียงพอ (Mean = 3.19, SD = 0.79)

3) ด้านกระบวนการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในภาพรวมว่าโครงการ ฯ มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง (Mean = 3.45, SD = 0.83) ในรายข้อเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด คือ จำนวนวันและช่วงเวลาการดำเนินกิจกรรมของตลาด (Mean = 3.88, SD = 0.74) มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง คือ กระบวนการตรวจสอบคุณภาพสินค้า (Mean = 3.47, SD = 0.73) การประชาสัมพันธ์ตลาด (Mean = 3.25, SD = 0.95) ช่องทางติดต่อเมื่อต้องการแจ้งข้อเสนอนะเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับสินค้าและบริการ (Mean = 3.21, SD = 0.89)

4) ด้านผลผลิต พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในภาพรวมว่าโครงการ ฯ มีความเหมาะสมในระดับค่อนข้างมาก (Mean = 3.82, SD = 0.64) ในรายข้อเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด คือ สินค้าในตลาดมีคุณภาพ สดใหม่ สะอาด มีความปลอดภัยต่อการบริโภค และคุ้มค่าเมื่อเทียบกับราคา (Mean = 3.88, SD = 0.65) รองลงมาคือ ความพึงพอใจต่อรายได้ของผู้ผลิต (Mean = 3.84, SD = 0.55) การชักชวนผู้อื่นมาซื้อสินค้าในตลาดอาหารปลอดภัย (Mean = 3.81, SD = 0.70) และความพึงพอใจภาพรวมของตลาดอาหารปลอดภัย (Mean = 3.76, SD = 0.65) ตามลำดับ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการ

1. ความคิดเห็นของคณะทำงาน มีดังนี้ 1) ต้องการการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ กำลังคน ได้แก่ ชุดตรวจหาสารเคมีตกค้าง ตรวจสารปนเปื้อน บุคลากรที่มาช่วยตรวจหาสารเคมีตกค้าง/สารปนเปื้อน งบประมาณสนับสนุนสำหรับการลงพื้นที่ในการตรวจสอบแหล่งผลิต 2) การเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการตรวจตรวจหาสารเคมีตกค้าง/สารปนเปื้อนของคณะทำงาน 3) การกำหนดกระบวนการหลักและผลลัพธ์ที่ชัดเจน 4) การสนับสนุน/ความร่วมมือจากท้องถิ่น 5) ต้องการให้โรงครัวของโรงพยาบาลรับซื้อสินค้าจากผู้ค้าเพื่อใช้ทำอาหารให้ผู้ป่วยใน 6) ปัญหาสินค้าซ้ำกันน่าจะรวมกลุ่มผู้ค้าเพื่อหาข้อตกลงแก้ปัญหากระบวนการผลิต 7) ควรจัดร้านค้าให้ให้สะอาด น่ามอง มีรางวัลให้ผู้ค้าที่จัดร้านน่าซื้อน่ามอง 6) บรรจุภัณฑ์ของสินค้าควรลดการใช้ถุงพลาสติกควรใช้บรรจุภัณฑ์จากธรรมชาติหรือธรรมชาติให้ใช้ถุงผ้า

2. ความคิดเห็นของผู้ค้า มีดังนี้ 1) ต้องการให้คณะทำงานเพิ่มการทำความเข้าใจกับผู้ค้าให้ปฏิบัติตามข้อตกลงของตลาด 2) ต้องการให้ผู้ค้าทุกรายเข้ามาค้าขายด้วยใจเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าที่ดีมีความปลอดภัย 3) เพิ่มช่องการประชาสัมพันธ์ตลาด เช่น เพิ่มป้ายประชาสัมพันธ์ตลาดในบริเวณที่ผู้คนสัญจรมาก เช่นหน้าที่ว่า การอำเภอ และอยากให้เปลี่ยนป้ายตลาดอาหารปลอดภัยเนื่องจากป้ายเดิมเก่า 4) กระบวนการตรวจสอบสินค้า ไม่เข้มข้น เพิ่มความถี่การตรวจสอบคุณภาพ และร้านที่ผ่านการตรวจสอบต้องการให้คณะทำงานออกใบรับรองผลการตรวจสอบ หรือในรายผู้ผลิตที่ผ่านการตรวจสอบจากแหล่งอื่นสามารถนำใบรับรองมาใช้ในการรับรองคุณภาพของสินค้าได้ เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้าของตลาด

3. ความคิดเห็นของผู้บริโภค มีดังนี้ 1) มีสินค้าให้เลือกน้อย สินค้าซ้ำกัน ไม่หลากหลาย 2) ต้องการให้เพิ่มสินค้าพร้อมทานให้มากขึ้น เพิ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน สินค้าทำมือ 3) อยากให้เพิ่มวันที่จำหน่ายสินค้าอีก 1 วัน เป็นวันศุกร์เนื่องจากจะได้ซื้อสินค้ากลับไปฝากคนที่บ้าน 4) ต้องการทราบผลการตรวจสอบคุณภาพสินค้าเพื่อความมั่นใจในการบริโภค 5) สินค้าบางชนิดราคาสูงเกินไป ได้แก่ ข้าวสาร) 6) อาหารรสชาติไม่อร่อย 7) ขนมหวานที่นำมาจำหน่ายควรมีข้อกำหนดในเรื่องของแป้ง และน้ำตาล เนื่องจากเป็นวันคลินิกผู้ป่วยโรคเบาหวาน ความดัน

ตารางที่ 1 ตารางเมตริกซ์ บรรยายการเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างความคาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง

ด้านบริบท	สิ่งที่คาดหวัง	สิ่งที่เกิดขึ้นจริง
1.วัตถุประสงค์ของโครงการตลาด ฯ มีความชัดเจน/ สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพของพื้นที่/ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน/ชุมชน	-ผู้ผลิต/เกษตรกร มีตลาดในพื้นที่เพื่อจำหน่ายสินค้าสู่ผู้บริโภคโดยตรง -ผู้บริโภคมีแหล่งตลาดอาหารปลอดภัย เป็นตลาดทางเลือกสำหรับสุขภาพ ที่เชื่อถือได้	-ผู้ผลิต/เกษตรกร มีแหล่งจำหน่ายสินค้าที่แน่นอน บางบูทมีการรวมกลุ่มเพื่อนำผลผลิตมาจำหน่ายเป็นกลุ่มในบูทที่ได้ขึ้นทะเบียนผู้จำหน่ายสินค้า แต่บูทส่วนใหญ่เป็นการที่ขึ้นทะเบียนร้านค้าเดียวทำให้มีสินค้ามาจำหน่ายไม่ต่อเนื่อง -ผู้บริโภคมีความนิยม ความเชื่อมั่นในสินค้า
2.มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการ ฯ ชัดเจน และมีการทำหน้าที่ในการดำเนินการของตลาดเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ได้ตามมาตรฐาน	- เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการสามารถดูแลตลาดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยทุกสัปดาห์ - มีการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาตลาด เช่น การสร้างความเข้าใจให้ผู้ผลิตสินค้าปฏิบัติให้ตรงตามเงื่อนไขของตลาด หรือการประชุมตลาดตามความเหมาะสม -การขึ้นทะเบียนผู้ผลิต กำหนดข้อตกลงของตลาด และชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจกับผู้ผลิตทุกรายก่อนการขึ้นทะเบียน	- มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลตลาดเป็นไปด้วยความเรียบร้อย แต่บางครั้งเจ้าหน้าที่ไม่อยู่ ผู้ผลิตสินค้าที่ขอขึ้นทะเบียนรายใหม่อาจต้องมาติดต่อด่วน - มีแผนแต่เป็นแผนที่ไม่ชัดเจน การดำเนินงานตามแผนไม่ต่อเนื่อง -มีรายการสินค้าหลายรายการที่ไม่ตรงกับกรขึ้นทะเบียน และผู้ค้าไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของตลาด

ด้านผลผลิต	สิ่งที่คาดหวัง	สิ่งที่เกิดขึ้นจริง
3. โครงการตลาดอาหารปลอดภัย ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาตลาดให้ได้มาตรฐาน อย่างเหมาะสมเพียงพอ	- มีงบประมาณสำหรับดำเนินโครงการ เพื่อเปิดตลาดและประชาสัมพันธ์ในวันที่ 17 ต.ค.61 -ตรวจหาสารเคมีปนเปื้อนปีละ 4 ครั้ง	-คณะทำงานเตรียมงบประมาณ สำหรับการเปิดตลาด -ไม่มีงบประมาณสำหรับการซื้อชุดทดสอบตรวจหาสารเคมีตกค้าง
4. ที่ตั้งของตลาด มีความเหมาะสม	-ที่ตั้งของตลาดมีความเหมาะสม มองเห็นง่าย มีความสะดวกในการซื้อขาย	-ที่ตั้งของตลาดมองเห็นง่าย ชัดเจน มีความสะดวกในการซื้อขาย แต่สถานที่คับแคบ มีปัญหาเรื่องที่จอดรถ และรถเข้าออก
5. จำนวนร้านค้าและประเภทของสินค้าในตลาด มีความเหมาะสมเพียงพอ	-จำนวนร้านค้า 20 ร้าน -คณะทำงานกำหนดประเภทสินค้าประเภทหลัก ๆ ดังนี้ ผลผลิตทางการเกษตรปลอดภัย อาหารปลอดภัย และผลิตภัณฑ์ชุมชน จะต้องเป็นสินค้าที่ผลิตเอง วัตถุดิบหลักที่ใช้ในการปรุงต้องทราบแหล่งที่มา และสินค้าต้องไม่ซ้ำกับร้านค้าของทางโรงพยาบาลที่มีอยู่	-ร้านค้าที่มีจำหน่ายไม่เคยมาครบทั้ง 20 ร้าน และมีความต้องการขึ้นทะเบียนมากกว่าสถานที่ตั้ง -สินค้าซ้ำกันไม่หลากหลาย ไม่ค่อยมีผลิตภัณฑ์ชุมชนอื่น ๆ งานจักรสาน สินค้าพื้นบ้าน วัตถุดิบหลักที่ใช้ในการปรุงอาหารทางคณะทำงานยังไม่เคยลงพื้นที่ตรวจสอบแหล่งที่มาของวัตถุดิบ และสินค้าที่จำหน่ายซ้ำซ้อนกับร้านค้าโรงพยาบาลเล็กน้อย
6. ระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมของตลาด จำนวน 1 วัน/สัปดาห์ และช่วงเวลาที่จำหน่ายสินค้าในตลาด เวลา 8.00-14.00 น.	จำนวน 1 วัน/สัปดาห์ โดยเปิดตลาดทุกวันอังคาร ช่วงเวลาที่จำหน่ายสินค้าในตลาด เวลา 8.00-14.00 น.	-จำนวน 1 วัน/สัปดาห์ โดยเปิดตลาดทุกวันอังคาร ช่วงเวลาที่จำหน่ายสินค้าในตลาด จริง เวลา 8.00-14.00 น.
7. การประชาสัมพันธ์ตลาดเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ ได้แก่ ไลน์ เฟสบุค แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ เสียงตามสาย	-ทำป้ายไว้นิลประชาสัมพันธ์ตลาด 1 ป้าย -กำหนดประชาสัมพันธ์ตลาดช่องทางไลน์ เฟสบุค เทศบาล เว็บไซต์ของโรงพยาบาล ทุกสัปดาห์ เสียงตามสายในโรงพยาบาล	-มีป้ายไว้นิลประชาสัมพันธ์ตลาด 1 ป้าย แต่ปัจจุบันป้ายมีสภาพเก่า -ประชาสัมพันธ์ตลาดช่องทางไลน์ เฟสบุค ทุกสัปดาห์ในช่วง 3 เดือน ปัจจุบันมีแค่การประชาสัมพันธ์บ้าง โดยช่องทางไลน์
8. ช่องทางการรับข้อมูลของตลาด เมื่อต้องการแจ้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสินค้าและบริการ	-แจ้งกับเจ้าหน้าที่คณะทำงานได้โดยตรง -มีกล่องรับความคิดเห็นจัดวางไว้ทุกสัปดาห์ที่มีตลาด	-ไม่สามารถแจ้งปัญหาได้ทุกครั้งเมื่อมีเรื่องที่ต้องการติดต่อ -กล่องรับความคิดเห็นไม่ได้ถูกจัดวางไว้ทุกสัปดาห์ที่มีตลาด -ผู้บริโภคไม่ทราบว่า มีช่องทางการรับข้อเสนอแนะ

ด้านผลผลิต	สิ่งที่คาดหวัง	สิ่งที่เกิดขึ้นจริง
9. กระบวนการตรวจสอบคุณภาพสินค้า	- มีแผนดำเนินการตรวจสอบคุณภาพสินค้า 4 ครั้ง/ปี -มีแผนลงสู่ตรวจพื้นที่แหล่งผลิตสินค้า -คณะทำงานแจ้งผลการตรวจสอบสารเคมีตกค้าง --ร้านค้ามีการตั้งร้านตามมาตรฐานสุขาภิบาลอาหาร	- ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพสินค้าได้ 2 ครั้ง -ไม่ได้ลงสู่ตรวจแหล่งผลิตในพื้นที่ -คณะทำงานแจ้งผลการตรวจสอบสารเคมีตกค้างให้กับผู้ผลิต แต่แจ้งในภาพรวม --ร้านค้ารายใหม่จัดร้านไม่ได้ตามมาตรฐานสุขาภิบาลอาหาร
10. สินค้าในตลาดมีคุณภาพ สดใหม่ สะอาด มีความปลอดภัยต่อการบริโภค และคุ้มค่าเมื่อเทียบกับราคา	-ผัก ผลไม้ สด ระยะการเก็บเกี่ยวอยู่ในช่วงปลอดภัย -อาหาร ขนมีคุณภาพ ไม่ใช่สารปรุงแต่งสังเคราะห์ -ราคาเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า	-ผัก ผลไม้ สด ตรวจพบสารเคมีตกค้างเล็กน้อย 5 รายการ -อาหาร ขน ไม่ได้สุ่มตรวจหาสารปรุงแต่งสังเคราะห์ -สินค้านี้มีคุณภาพเหมาะสมกับราคา -ผู้บริโภคต้องการทราบผลการตรวจหาสารเคมีตกค้าง
11. ความพึงพอใจต่อรายได้	ผู้ผลิตสามารถจำหน่ายสินค้าได้ในราคาที่เหมาะสม	ผู้ผลิตมีความพึงพอใจต่อรายได้
12. ท่านคิดว่าจะชวนผู้อื่นมาซื้อสินค้าในตลาด	-อยากให้มีการบอกต่อและชวนคนรู้จักมาซื้อสินค้า เพื่อความยั่งยืนของตลาด	คิดว่าอยากชวนผู้อื่นมาซื้อสินค้า เนื่องจากมีความเชื่อมั่นในความปลอดภัย สด ใหม่ สะอาด
13. ความพึงพอใจภาพรวมของตลาด	ผู้ผลิตและผู้บริโภคมีความพึงพอใจ	ผู้ผลิตและผู้บริโภคมีความพึงพอใจ มั่นใจในคุณภาพ ความสดใหม่ และความสะอาดของสินค้า

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ พบปัญหาและอุปสรรคที่ต้องการพัฒนา คือ 1) การขึ้นทะเบียนผู้ผลิตรายเดียวทำให้เกิดปัญหาการผลิตสินค้าเพื่อนำมาจำหน่ายไม่ต่อเนื่อง ควรขึ้นทะเบียนเป็นกลุ่มเพื่อจะได้มีสินค้าจำหน่ายได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งคณะทำงานตลาดอาหารปลอดภัยทราบถึงแหล่งที่มาทำให้ตรวจสอบย้อนกลับในเรื่องคุณภาพสินค้าได้ง่ายขึ้น อีกทั้งสามารถแก้ปัญหาเรื่องความต้องการการขึ้นทะเบียนของผู้ผลิตที่มีมากกว่าสถานที่ของตลาด การรวมกลุ่มของผู้ผลิตหรือเกษตรกรเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจ เสริมสรณะให้กับเกษตรกร (Meemak, 2015) 2) ประเภทของสินค้าไม่หลากหลาย สินค้าซ้ำกัน ผู้บริโภคต้องการให้เพิ่มประเภทสินค้าที่พร้อมรับประทาน ผลิตภัณฑ์ชุมชน สินค้าพื้นบ้าน งานจักสาน งานทำมือเพิ่มมากขึ้น 3) ผู้ผลิตไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของตลาด จำหน่ายสินค้าไม่ตรงกับการขึ้นทะเบียน หยุตร้านค้าโดยไม่แจ้งกับคณะทำงานล่วงหน้า และไม่ตั้งร้านตามมาตรฐานสุขาภิบาลอาหาร ดังนั้นคณะทำงานควรทบทวน/ประชุมเพื่อดำเนินการชี้แจงให้ผู้ค้ามี

ความเข้าใจมาตรฐานของตลาด 4) ขาดการประชาสัมพันธ์ตลาดให้เป็นที่รู้จักอย่างต่อเนื่องตามช่องทางที่ได้กำหนดไว้ กล้องรับความคิดเห็นไม่ได้จัดวางในทุกสัปดาห์ที่เปิดตลาด 6) กระบวนการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าไม่เป็นตามแผนงาน อีกทั้งยังพบว่ากิจกรรมตามแผนงานของคณะทำงานไม่ได้ระบุช่วงเวลาชัดเจน ไม่ได้ลงสู่ตรวจแหล่งผลิตสินค้าในพื้นที่ คณะทำงานแจ้งผลการตรวจสอบสารเคมีตกค้างให้กับผู้ค้าในภาพรวม แต่ผู้ค้าบางส่วนต้องการคณะทำงานออกใบรับรองผลการตรวจสอบคุณภาพสินค้า หรือถ้าผู้ค้ารายนั้น ๆ มีใบรับรองจากแหล่งอื่นที่เชื่อถือได้ก็สามารถนำมาใช้ได้ ผู้บริโภคต้องการทราบผลการตรวจหาสารเคมีตกค้าง จากการศึกษาของปาริชาติ คำแสง และเพียรศักดิ์ ภักดี พบว่า กลุ่มผู้บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่มีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับตรารับรองสินค้าเกษตร (Sangkumchaliang & Pakdee, 2016) ดังนั้นการออกใบรับรองหรือการแจ้งผลการตรวจหาสารเคมีตกค้างให้ผู้บริโภคได้รับทราบ น่าจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้าในตลาดมากขึ้น ตลาดอาหารปลอดภัยจึงเป็นตลาดที่ผู้บริโภคเชื่อถือเป็นตลาดที่มีคุณภาพ ดีต่อสุขภาพ ดังนั้นการตรวจเพื่อหาสารเคมีตกค้าง สารปรุงแต่งสังเคราะห์ การลงพื้นที่เพื่อตรวจแหล่งผลิต และการออกใบรับรองผลการตรวจคุณภาพสินค้ามีความสำคัญในการพัฒนาตลาด เพราะเป็นการแสดงถึงมาตรฐานเพื่อยกระดับความเชื่อให้กับผู้บริโภคของตลาดอาหารปลอดภัย นอกจากนี้ความรู้ พฤติกรรมการบริโภคที่มีต่อสินค้าเกษตรปลอดสารพิษ การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรปลอดสารพิษมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเกษตรปลอดสารพิษ (Noinart, Sriboonruang & Rangsihaht, 2017) การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ค้า/ผู้ผลิตในการผลิตอาหารปลอดภัยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการดำเนินงานตลาดอาหารปลอดภัยในตลาดชุมชน พบว่า ระดับความรู้และพฤติกรรมด้านอาหารปลอดภัยของอาสาสมัครเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการได้รับความรู้จากวิทยากรที่เชี่ยวชาญ และใช้กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย (AIC: Appreciation Influence Control) ทุกขั้นตอนมีการดำเนินงานทำงานอย่างเป็นทีม และใช้การจัดการความรู้ในองค์กร ปัจจัยแห่งความสำเร็จคือความสนใจ เครื่องช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจเชิงบวก เข้าร่วมในกิจกรรมทุกระดับมีความต่อเนื่องของโครงการใน การติดตามและรายงานผลอย่างสม่ำเสมอ (Phoopui & Intrakamhaeng, 2016) นอกจากนี้ผู้บริโภคมีความเห็นว่าสินค้ามีคุณภาพเหมาะสมกับราคา แต่มีสินค้าบางชนิดผู้บริโภคเห็นว่าราคาสูงเกินไป ได้แก่ ข้าวสาร 7) การจำหน่ายขนมหวานในตลาดอาจต้องคำนึงถึงปริมาณของแป้ง น้ำตาล อาจทดแทนแป้งสาลี แป้งข้าวเจ้าด้วยการใช้แป้งข้าวกล้อง (Wangpakapattanawong, 2010) แป้งมะพร้าว (Wetwitayaklung, 2013) หรือไม่ใช้แป้ง ใช้น้ำตาลที่ไม่ขัดสีหรือใช้วัสดุอื่นจากธรรมชาติที่ไม่ใช้น้ำตาล เพื่อพัฒนารูปแบบของขนมที่เป็นขนมสุขภาพเหมาะสำหรับผู้บริโภคกลุ่มที่เป็นโรคเบาหวาน โรคความดัน เนื่องจากตลาดอาหารปลอดภัยมีสถานที่ตั้งอยู่หน้าอาคารอำนวยการเปิดบริการวันอังคาร ซึ่งเป็นวันของคลินิกโรคเบาหวาน โรคความดัน จึงอาจสร้างทางเลือกใหม่ในผู้บริโภคกลุ่มนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพได้อีกทางหนึ่ง

การนำผลการวิจัยไปใช้

1. คณะทำงาน หรือผู้บริหารควรใช้ข้อมูลงานวิจัยไปปรับปรุง เรื่องแผนการดำเนินการตรวจสอบคุณภาพสินค้าไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนที่กำหนด อีกทั้งในประเด็นเพิ่มการวางแผนจัดเตรียมงบประมาณเพื่อจัดซื้อ หรือขอสนับสนุนวัสดุ หรืองบประมาณจากท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการขอสนับสนุนกำลังคนหรือ

พัฒนาทักษะของคณะทักษะของคณะทำงานเพื่อให้ดำเนินการตรวจสอบสารเคมีตกค้าง รวมถึงการทบทวน ประเด็นการออกใบรับรองการตรวจให้กับผู้ผลิต/ผู้ค้า เพื่อยกระดับคุณภาพของสินค้าให้ได้ตามมาตรฐาน เพิ่ม ความเชื่อมั่นสู่ผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยครั้งต่อไป อาจศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการซื้อสินค้าในตลาดอาหารปลอดภัย
2. ศึกษาการเสริมสร้างความมุ่งมั่น สมรรถนะ ของกลุ่มเกษตรกร/ผู้ค้าในตลาดอาหารปลอดภัย มีปัจจัย อะไรที่มีส่วนช่วยทำให้เกษตรกร/ผู้ค้า มีความมุ่งมั่น มีสมรรถนะที่แข็งแกร่งเพิ่มมากขึ้นในการผลิตสินค้า ปลอดภัย

13 บรรณานุกรม

- 1.Strategy and Planning Division. (2017). Retrieved June, (2018). Public Health Statistics Report. Retrieved June 2, 2018 from http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_FullScreen.aspx?reportid=441&template=2R1C&yeartype=M&subcatid=15.
- 2.BIOTHAI Information Department (2011). Effects of pesticides on Thai health, Biological Vision. Retrieved June 2, 2018 from <https://biothai.net/node/8691>.
- 3.Bumrungrad National HOSPITAL. (2009). Cancer food delicious, Better Health Magazine. Retrieved June 10, 2018 from <https://www.bumrungrad.com/th/health-blog/2552/cancer-prevention/are-you-eating-your-way-to-cancer>.
- 4.THAI PAN. (2016). Report on Surveillance of Fruits and Vegetables Contaminated with Toxic Substances 2nd 2016. Retrieved June 10, 2018 from <https://www.thaipan.org/action/540>.
- 5.Stufflebeam, D.L. (1971). Educational Evaluation and Decision Making. Itasca, Illinois : Peacock.
- 6.Stak, R.E. (1967). The Countenance of Educational Evaluation. Teacher College Records. 68: pp. 523-540.
- 7.Worapit Meemak (2015). The Evaluation of Green Market in Empowering People: A Case study of Surin Province. Journal of Social Science Srinakharinwirot University, 18(-), 161-175.
8. Parichard Sangkumchaliang and Piasak Pakdee (2016). The Influence of Agricultural Certification Perception and Knowledge on Purchasing Behavior of Organic Agricultural Product in Khon Kaen Province, Thailand, Khon Kaen Agricultural Journal 44 (2), 247-256.

9. Wachira Noinart, Patcharavadee Sriboonruang and Savitree Rangsihaht, (2017). Factors Related to Purchasing Decision towards Pesticide Free Agricultural Products of Consumers, Golden Place Shop, Kasetsart University Branch, King Mongkut's Agricultural Journal, 35(1), 136-145.
10. Siriphon Phoopui and Manakant Intrakamhaeng, (2016). The food safety program for local community markets in Phon Sub-District, Khammuang District, Kalasin Province, JOURNAL OF HEALTH SCIENCE RESEARCH, 10(2), 50-60.
11. Prasit Wangpakapattanawong, (2010). โภชนาการของข้าวและนวัตกรรมการใช้ประโยชน์, Thai Journal of Clinical Nutrition (TJCN), 4(1), 32-40.
12. Penpun Wetwitayaklung, (2013). COCONUT PROTEINS, TPBS, 8(1), 9-18.